

In beweging...

Ons (dis)continue bestaan

Wat roept deze eerste foto bij jou op? Noteer eens je allereerste indrukken voor je verder leest.

Het eerste dat bij mij los kwam?

*Geinig fotootje! Typisch een momentopname.
Dit zal toch geen gefotografeerd plaatje zijn? Maar...*

Zitten onze impressies bij elkaar in de buurt? Ik kom het graag te weten. Misschien is de kans dat er, door naar dezelfde afbeelding te kijken, bij ons beiden een identieke keten van associaties op gang komt niet zo groot. Ieder heeft immers zijn eigen perspectief. Het fotootje trekt bij mij in elk geval dit register open: Maar... heeft dit kuikentje door wat er op zijn koppie zit? Beseft ie dat hij de eierschaal beter af kan werpen? Nou ja, dat zal sowieso wel gebeuren. Eén onverhoedse beweging en de zwaartekracht doet gewoon zijn werk. Als hij dan opeens zijn hoofddekseel ziet liggen, kan hij zich dan überhaupt voorstellen dat dit eierkapje onderdeel was van zijn eerdere bestaanswijze? Vermoedelijk niet, maar waarom denk ik dat?

Wij kennen de volgorde ei → kuiken → kip. Die lijn is er. En wij zien dat de overgang van stil liggend ei naar wandelend kuiken abrupt is. De groei gaat hier even sprongsgewijs, is discontinu. Terwijl we de ontwikkeling van kuiken naar kip van dag tot dag op de voet kunnen volgen en dat dan als vanzelf typeren als continuïteit. Hoe ervaart een ei / kuiken / kip dat? Als ik zonet woorden gebruik zoals 'door hebben', 'beseffen' en 'zich voorstellen' veronderstelt dat bewustzijn. Maar heeft een kuiken eigenlijk zelfbewustzijn? Of een kip? Als ik twee keer 'nee' zeg, hoe weet ik dat? Trouwens, wanneer krijgt een levend wezen daadwerkelijk bewustzijn?

Zelfbewuste ontwikkeling?

Ontwikkelen in fasen, de voorbeelden in de natuur zijn legio. Als mensen zien wij dat gewoon, maar hoe is dat voor de dieren waar we naar kijken.

denkt ie dan terug in termen van: 'Ooit was ik ook zo!'
Kan een rups vooruitdenken en zichzelf al los van de grond zien komen als vlinder? Rupsje Nooitgenoeg eet zich barstensvol om dat snel voor elkaar te krijgen. Maar goed, dat

is in de fantasiewereld van een kinderboekenschrijver.

Terugdenken, vooruitdenken, dat is in elk geval wél

het voorrecht van mensen. Wij hebben zelfbewustzijn vanaf een bepaalde leeftijd, daar kom ik zo op. Eerst even deze tweede foto. Wat zie jij er in?

De afgelopen jaren gebruikte ik deze foto vaak in gesprekken met mensen, die eens over hun leven met mij van gedachten wilden wisselen. Mijn map vol met illustraties over de menselijke levensloop opent met deze prent. Ook nu weer ben ik benieuwd wat deze foto bij jou oproept. Eén ding zal ik alvast verklappen: deze 2e foto is namelijk wél

met photoshop bewerkt. Nagenoeg iedereen die deze fotocompositie van drie personen ziet, denkt dat ik in het gesprek eerst wil inzoomen op de lijn van generaties, waar je in staat. Niet dus. Dit is dezelfde mevrouw Gregorius op achtereenvolgens 16-, 46- en 98-jarige leeftijd. Wat wil ik hier mee duidelijk maken? Dat terug denken stukken gemakkelijker gaat dan vooruit. Een zestienjarige heeft immers totaal geen beeld van haar toekomst op de wat langere termijn. Wie bedenkt of droomt op die leeftijd dat ie nog zeker 6 keer zo oud kan worden? Maar op latere leeftijd denk je anders en kun je een schat aan herinneringen en opgedane ervaring aanboren. Dat is winst. Zo kijk je op je 46^e anders terug op wie je was als jongere dan toen je er met zestien jaar midden in zat. Dat zal met 98 jaar zeker ook het geval zijn. Ouder worden heeft dus o.a. als voordeel dat je overzicht krijgt. En daarmee kunnen gebeurtenissen uit het eigen verleden op allerlei manieren weer als nieuw oplichten en veel verhelderen over je persoonlijke ontwikkeling in de loop van de tijd.

Iedereen probeert lijn aan te brengen in zijn levensverhaal. Ging de overgang van de ene levensfase in de volgende heel soepel of verliep die juist abrupt en brak opeens een turbulente periode aan? In hoeverre hing dat samen met de keuzes, die je in die tijd bewust maakte en waar je dus verantwoordelijk voor was en bent. En welke rol spelen de 5 geboortes, die je tijdens jouw leven in elk geval mee zult maken hierin? Daar

schreef ik twee weken geleden over, dus weid ik er hier niet over uit (zie ter info www.anderz.info/180.pdf).

Nu alleen wél iets over de 4e geboorte, de psychische. Want die geboorte gaat over het plotselinge zelfbesef dat op een bepaalde leeftijd doorbreekt. Het tijdstip waarop dat gebeurt verschilt per persoon, hoe zit dat?

“Ik ben ik en zij zijn ook ikken!”

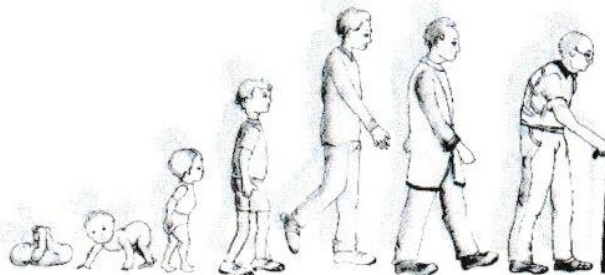
Wanneer krijgt een levend wezen daadwerkelijk bewustzijn? vroeg ik me hierboven af. Of dieren bewustzijn kennen zullen we vermoedelijk nooit weten, maar voor ons ligt dat anders. Daarom spits ik die vraag verder toe: Wanneer is een mens zich voor het eerst bewust van zijn eigen bestaan? Ik herlas wat 64 personen daarover schreven in hun mails, brieven of boeken. Nabokov, de romancier, kon het verst teruggaan in zijn herinnering. Op de verjaardag van zijn moeder gebeurde er met hem als vierjarige dit: *Op dat ogenblik drong scherp tot me door dat het zevenentwintigjarige wezen in zacht wit en roze dat mijn linkerhand vasthield mijn moeder was, en dat het drieëndertigjarige wezen in hard wit en goud dat mijn rechterhand vasthield mijn vader was.* Hij beschrijft dit op zijn 52^e in zijn autobiografie 'Geheugen, spreek' en concludeert dan: *In feite zie ik (...) mijn nietige ik op die augustusdag in 1903 de geboorte van het bewuste leven vieren.* Zo helder en fraai, literair beschreven is uitzonderlijk. Trouwens, beginnend zelfbesef al op je vierde, dat kwam ik nog niet vaker tegen. De gemiddelde leeftijd waarop iemand ontdekt een eigen persootje te wezen is 9 jaar, volgens de 64 verhalen die ik tot nu toe las.

De totale levensloop overzien

Het exacte tijdstip van de verschillende geboortes die we meemaken is niet altijd vast te stellen. Maar wat we wél kunnen proberen is zicht te krijgen op het geheel van ons bestaan. Uit mijn levensloop-map haal ik deze tekening.

Met weer even die vraag: wat roept dit bij je op? Een levensloop in 7 lichaams-

??

??

lengtes, zie je daar continuïteit in of zijn er ook discontinue overgangen? En wat denk je van de rood gekleurde vraagtekens? Als je het totaal van je leven wilt overzien, dan horen die er absoluut bij. Want er zijn nu eenmaal belangrijke vragen, die aan de babytijd vooraf gaan én die een kalende grijsaard zich zal stellen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan deze drie:

- ?? Wat ging aan 'mij' vooraf?
- ?? Wat komt na 'mij'?
- ?? En wat is eigenlijk 'mij'?

Dat soort vragen intrigeren mij. Ik heb nauwelijks antwoorden. Wat ik er tot nu toe van begrepen heb, probeer ik onder woorden te krijgen. Mocht jij zo nu en dan over soortgelijke vragen mijmeren, laat het me weten! Met zijn tweetjes kom je op meer dan alleen, dus ben ik helemaal in voor een uurtje *sparren*. Dat we dan gewoon wat meer uitwisselen over onze persoonlijke gang door het leven tot nu toe. Plus samen op zoek gaan naar voorlopige antwoorden op de vragen die nog voor ons allebei open liggen. Tot ziens?